

МАТЕРІАЛИ

VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
“НАУКА і ОСВІТА ‘2003”

20-24 січня 2003 року

ДНІПРОПЕТРОВСЬК - ДОНЕЦЬК - ХАРКІВ

Том 14

Філософія

Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції "Наука і освіта '2003". Том 14. Філософія. - Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2003. - 42 с.

ISBN 966-7191-21-0

У збірнику містяться матеріали VI Міжнародної всеукраїнської науково-практичної конференції "Наука і освіта '2003" з філософії.

Для студентів, аспірантів та викладачів вузів.

ISBN 966-7191-21-0

© Колектив авторів, 2003

© Наука і освіта, 2003

Шейко С.В.

*Полтавське представництво "Інститут економіки і права"
Відкритого міжнародного університету розвитку людини
"Україна"*

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА І ЗМІСТУ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Важливим аспектом у реформуванні викладання філософії освіти у вищих навчальних закладах України є визначення власне предмета та його змісту. Кожне нове сторіччя приносить зміни, уточнення предмета філософії і філософії освіти постійне його теоретичне переосмислення. Цей процес характерний для філософських пошуків Аристотеля, Канта, Гегеля, Юркевича, Соловйова, Бердяєва, Гуссерля, Сартра.

Наприкінці 80-х, на початку 90-х рр. XX ст. на сторінках журналів «Вопросы философии», «Философские науки» актуальним постає питання: «Чи є філософія наукою?». У цей час розпалюється бурхлива дискусія, одні філософи доводять науковий характер філософії, а інші, навпаки, доводять невідповідність філософії науковій формі її вираження. Наука і філософія це різні речі. Причому розробляються відповідні критерії, що відрізняють філософію від чисто наукових утворень. До них відносять наявність логіко-понятійного апарата, категоріальних визначень, вивірених законів, методологічних принципів пізнання. Виходячи з цього робиться висновок, що філософія і філософія освіти ніколи не відповідала загальноозначущим науковим проблемам, а мають особистісний характер. Наукове знання безособове та інтерсуб'єктивне, тому кожен філософ основну свою задачу повинний бачити в тім, що б ясно виразити свій особистий світогляд, тобто сформувати свій особистий погляд на світ, своє особисте відношення до нього [2, с.61]. Дискусія щодо визначення предмета філософії освіти має своє продовження в середині 90-х рр., актуальна і на сьогодні. Більшість філософів стверджують, що філософія є частиною науки і частиною духовної культури людства. Це безпосередньо відноситься до сфери філософії освіти, яка безпосередньо пов'язана з проблемами обґрунтування педагогічної теорії і практики.

Філософія освіти як самостійна галузь філософського знання відрод-

жується в даний час в Україні, хоча має довгу історію свого формування. Проте, до цього часу уточнюється, конкретизується її предмет і об'єкт на якісно нових світоглядних позиціях. У такому випадку з'ясовується по-новому зміст і місце філософсько-освітянської проблематики в системі наукового знання і духовної культури. Розкриваючи сутність предмета філософії освіти, потрібно підкреслити, що він має глибоко-істотне, логіко-теоретичне осмислення закономірностей розвитку визначеного об'єкта наукового дослідження, а саме процесів навчання та виховання. Об'єкт пізнання має зовнішній прояв, існує незалежно від суб'єктивних спроб його освоєння. Так, наприклад, педагогіка по своєму предмету дослідження складає процес усвідомлення навчання і виховання, а об'єктом її аналізу є саме освіта, що завжди має наявність у цивілізованих суспільствах.

Більш складний підхід визначення предмета й об'єкта дослідження маємо у філософії освіти. По-перше, це галузь філософського знання, тому варто її віднести до загальнотеоретичних наук, але з іншої сторони філософія освіти слугує загально методологічною і світоглядною підставою для педагогічної теорії і практики, тому вона також належить до практичних наук, завданням яких є установлення вартісних принципів і норм творчої діяльності педагога. Філософія освіти органічно поєднує в собі можливості чистої науки, залишаючись самостійною сферою філософського знання. В другому аспекті вона розробляє і застосовує загальнотеоретичні положення до педагогічної практики, представляючи собою визначену форму духовної культури, являє собою духовно-практичну форму діяльності, спрямовану на істотне оволодіння процесом виховання і навчання. У цьому вбачаємо важливу особливість філософії освіти.

На думку відомого філософа і педагога С.І. Гессена, жодна теоретична, абстрактна наука не може не одержати свого практичного застосування і навпаки, практичні наукові дисципліни з необхідністю передбачають власне логіко-теоретичне обґрунтування [1]. Щоб з'ясувати об'єктивні принципи і норми педагогічної діяльності, важливо знати загальні закономірності розвитку буття природи, суспільства і людини. Філософія освіти багатовимірна, плюралістична, поєднує в собі елементи емпіризму і раціоналізму, сенсуалізму й інтуїтивізму, прагматизму й ірраціоналізму.

Об'єктом філософії освіти є вивчення загальних філософських методологічних принципів, світоглядних положень і їхнє застосування до аналізу

навчально-виховного процесу. Предметом філософії освіти є суб'єктивне усвідомлення закономірностей існування світоглядно-пізнавальних принципів як необхідної основи розвитку педагогічної теорії і практики. До з'ясування філософських підвалин педагогічна наука природно мала свою теорію і практичне втілення, керуючись при цьому переважно емпіричними фактами дослідження.

Філософія освіти - (це її першорядна задача) піднімає педагогічну науку на якісно новий ступінь пізнання, на рівень саморефлексії, самоосмислення власних духовно-теоретичних підвалин, направляє її розвиток від односторонньо-моністичних уявлень до всебічно різноманітних, плюралістичних тверджень. Філософія освіти включає в собі як науково-теоретичні, так і духовно-ірраціональні можливості пізнання, тому дійсно справедливим є положення: «філософія не наука, а наука не філософія». Наукова філософська система обов'язково має визначену єдність логічних понять, категорій, законів, принципів і раціоналістичних методів пізнання. Це принципова позиція Аристотеля, Бекона, Лейбніца. Фіхте, Гегеля, Маркса, неопозитивістів XX ст.

У той же час філософія, як і похідна від її філософія освіти не може дорівнювати чисто раціоналістичній науці, тому що вона завжди прагне до над наукового знання. Оскільки результатом філософського пізнання є не просто абстрактна логічна істина, а загальна мудрість, у якій логічне, раціональне має відносний характер, а визначальними є різноманітні форми духовного освоєння буття. Як відомо давні греки завжди прагнули не до відкриття окремої істини узятої самої по собі, а до єдиного синкретичного вираження мудрості. До нерациональних форм філософії освіти відносяться інтуїтивні, іраціонально-вольові, внутрішньо-екзистенційні засоби пізнання, а також релігійна віра, що знаходиться в основі вітчизняної «філософії серця» Сковороди, Юркевича, Флоренського. Тому філософія освіти лише частково є науковою дисципліною, а в інших її проявах вона складає вагомий частину духовної культури людства. Це безумовно впливає з розуміння її предмета і змісту дослідження.

Література:

1. Гессен С.И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию. – М.: Школа-Пресс, 1995. – 448 с.

2. Никифоров А.Л. Является ли философия наукой? // Философские науки. – 1989. – № 6. – С. 52-62.
3. Педагогічна практика та філософія освіти. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 25-26 листопада 1997 року. – Полтава, 1997. – 178 с.
4. Философия. Книга 1. Курс лекций для студентов сельскохозяйственных и технических вузов / В.П. Агафонов, С.В. Шейко. – М.: МСХА, 1995. – 340 с.
5. Философия образования: состояние, проблемы и перспективы // Вопросы философии. – 1995. – № 11. – С. 3-34.
6. Шейко С.В. І наука, і культура (Філософія освіти в системі науково-теоретичного та культурологічного освоєння світу) // Вища освіта України. – К., 2001. – № 2. – С. 54-68.

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

Капіца В.Ф., Моргун О.А.

Криворізький технічний університет

СУТНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В АСПЕКТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕТНОКУЛЬТУРИ

Зараз проводяться різні типології нації і національної свідомості: класичні і модернові, соціокультурні, економічні і політичні. *"Модерновий культуротип" національної свідомості* здається найбільш привабливим в історико-філософському аспекті. І тому, що відстоює засади "нового гуманізму" ХХІ століття і тому, що велика кількість націй переживає зараз своє історичне Оновлення і пов'язує з ним своє майбутнє.

Але для утворення модернової нації з найсучаснішою національною свідомістю недостатньо традиційно-класичних цінностей. Модернову національну державність можна утворити не стільки на політичних засадах "твердої влади" та проведення сильної політики, скільки *духовної могутності національної культури, "життєвого пориву" націй до*

ЗМІСТ

ФІЛОСОФІЯ ЛІТЕРАТУРИ ТА МИСТЕЦТВА

Жуков С.А., Рудник А.В., Ефименко В.И. Эстетические корни стилей в архитектуре Украины	3
Ракович Л.В. Достоевский и позитивизм	5

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

Варго А.Н. Экологические сознание как понятие социальной философии	7
Гараба С.С. Государственное управление образованием в условиях переходного времени	9
Гордийченко В.В. Затонувшие сокровища «Титаника»	11
Зражевський С.Ф. До питання про соціальну адаптацію людини в трансформаційному суспільстві	15
Логачев Д.А. Конфуций - основоположник китайской философии образования	18
Пегінова О.Б. Соціально-побутові відносини в категоріях діалектики	20
Прядко С.А. Життєва позиція особистості як соціальний феномен	22
Шевченко З.В. Принципи сучасного індивідуалізму та особливості його прояву в суспільстві	25
Шейко С.В. Проблеми визначення предмета і змісту філософії освіти	27

ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

Капіца В.Ф., Моргун О.А. Сутність національної свідомості в аспекті регіональної етнокультури	30
Карпенко М.В. Мифосимвол: синтез двух типов познавательных способностей	33

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ

Бабина Т.Г. Менталітет як фактор визначення унікальності і універсальності культури	35
Обертинський В.І. Діалог світоглядних принципів як засадничий принцип сучасної екологічної культури	37

ФІЛОСОФІЯ РЕЛІГІЇ

Найдюнов О.Г. Навчання любові як специфічна риса релігійної свідомості	39
--	----